

pagina 2
Boomgaardspuit

pagina 2
‘Zorgvuldig omgaan met gewasbescherming gaat iedereen aan’

pagina 3
Goed voor het milieu en goed voor de portemonnee

pagina 4
Landelijke stakeholderdag

Klaar af?

Het einde van het convenant nadert en zo ook het einde van Telen met toekomst. In de afgelopen periode hebben veel belanghebbende partijen elkaar op de werkvloer weten te vinden bij de aanpak van concrete regionale en sectorale problemen. Daaraan hebben het convenant, en ik ben maar zo vrij om het te zeggen, projecten als Telen met toekomst het nodige bijgedragen. Zijn we nu ook klaar met de gewasbeschermingsproblematiek? Nee, daar geloof ik nou niks van! Het is weliswaar een minder hot item in de politiek, maar de uitdagingen zijn er niet minder om. En bovendien staan we wat betreft een effectieve en succesvolle manier om de overgebleven uitdagingen aan te pakken, pas aan het begin. Laat staan dat we een nieuwe werkwijze geborgd hebben. Ik zal dat wat nader uitwerken.

Eerst de uitdagingen: we zullen oplossingen moeten vinden voor een grote diversiteit aan waterkwaliteitsproblemen die zich nog steeds voordoen. De aanpak die dit soort problemen weet op te lossen en te voorkomen moet verder worden uitgedragen en toegepast. Daar waar het middelenpakket erg smal wordt, en dat is op veel plaatsen, zijn nieuwe oplossingsrichtingen en alternatieve technieken en methoden nodig. Met toegelaten middelen moet zeer zorgvuldig worden omgegaan voor het behoud van de bestrijdingsmogelijkheden en het kunnen afwisselen om resistenties tegen te gaan. Deze uitdagingen vragen om samenwerking. Bovendien is nieuw beleid nodig in de organisaties van de belanghebbenden om nieuwe en andere dingen te doen dan tot nu toe. De ervaringen in de afgelopen jaren geven goede hoop dat we op de goede weg zijn. Maar er moet wel doorgepakt worden en de aanpak moet verankerd worden. En dat zonder politieke urgentie! Ik hoop dat er genoeg kritische massa is ontstaan van belanghebbenden die hun verantwoordelijkheid nemen om ook zonder die politieke druk blijvend aan verduurzaming te werken.

Frank Wijnands
Projectleider Telen met toekomst

Maïscasus geeft nieuwe inzichten voor praktijk en beleid

Bij de terugdringing van emissies van onkruidbestrijdingsmiddelen in de maïsteelt naar het oppervlaktewater hebben loonwerkers een belangrijke taak. CUMELA Nederland en loonbedrijf Van der Ven VOF doen daarom vol overtuiging mee in het pilot project onkruidbestrijding maïs. Het loonbedrijf doet nieuwe inzichten op; CUMELA gebruikt deze inzichten om te pleiten voor aanpassingen in het beleid.

CUMELA, de brancheorganisatie van onder meer agrarische loonbedrijven, hoefde niet lang na te denken of ze wilde participeren in de maïscasus van Telen met toekomst. In dit project werken loonwerkers, veehouders, adviseurs, Syngenta en BASF en leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen en Waterschap Aa en Maas samen aan de terugdringing van de emissie van maïsherbiciden naar het oppervlaktewater in twee gebieden: Hoge Raam bij het plaatsje Zeeland en Lage Raam bij St. Anthonis.

Verantwoordelijkheid
“De agrarische sector staat voor duurzaamheidsinspanningen en onze leden hebben een verantwoordelijkheid hieraan bij te dragen”, motiveert Maurice Steinbusch, beleids-

Herman Verstegen: “We doen nieuwe inzichten op, waardoor je je werkwijze gaat aanpassen.”

medewerker gewasbescherming, de deelname van CUMELA. “We hebben de taak discussie onder de leden aan te zwengelen. We zeiden dan ook: jongens, hier gaan we voor. Bij de maïscasus willen we betrokken worden. Waterschappen vinden nog steeds te hoge concentraties herbiciden in het oppervlaktewater en maïs is voor de loonwerksector een belangrijk gewas. Loonwerkers bewerken circa 80 procent van het maïsareaal. CUMELA informeert de leden en draagt kennis uit die uit de maïscasus rolt. We wijzen niet met een vingertje, maar spreken loonbedrijven aan op hun professionaliteit.” Behalve CUMELA dragen ook Waterschap Aa en Maas, LTO Veehouderij, producenten en toeleveranciers van gewasbeschermingsmiddelen het belang uit van het terugdringen van de emissies. Steinbusch vindt het bijzonder dat alle partijen gezamenlijk naar de waterproblematiek kijken en samen leren. “Het mooie is dat het gebied er zo direct bij betrokken is. De boeren en loonwerkers vernemen zelf de effecten van maatregelen. Omdat de maatregelen niet sterk in de bedrijfsvoering ingrijpen en ze zelf mogen kiezen, is het vrij gemakkelijk deze te accepteren.”

Positiever daglicht
CUMELA-lid loonbedrijf Van der Ven VOF uit Zeeland doet in Hoge Raam de onkruidbestrijding voor 80 procent van de maïspcelen. “Je probeert de gewasbescherming in een positiever

daglicht te brengen en het is interessant te ontdekken hoe je bewuster kan omgaan met bestrijdingsmiddelen”, zegt Herman Verstegen die bij het bedrijf verantwoordelijk is voor de gewasbescherming. “We doen nieuwe inzichten op, waardoor je je werkwijze gaat aanpassen”. Een voorbeeld. Nu houden we rekening met het weer. Bij windstil weer spuiten we eerst de percelen langs de sloten en als er risico is voor emissie naar het oppervlaktewater blijven we daar weg. Het loonbedrijf heeft als eigen initiatief een proef gedaan om puntemissie te voorkomen. Verstegen: “Onze spuitplaats voor het schoonspuiten van werktuigen is niet geschikt voor het schoonmaken van de spuitmachine. Nu kunnen we de spuitplaats wel aanpassen, maar dat is kostbaar, en de spuit maken we maar een of twee keer per jaar schoon. Als alternatief hebben we bedacht de spuitmachine op een grasstrook bij ons loonbedrijf af te spoelen. Met dit idee is Steinbusch naar Den Haag gegaan.”

Activiteitenbesluit
CUMELA neemt inderdaad dit soort initiatieven mee om het landelijk milieubeleid te beïnvloeden. Steinbusch is ervan overtuigd dat loonwerkers zoals Van der Ven VOF bijdragen aan vernieuwing van het beleid. “Er komt een nieuw Activiteitenbesluit Landbouw, waarin ook het huidige Lozingenbesluit, met

onder andere het punt van spuitmachines reinigen, wordt opgenomen. We hebben aangedrongen op meer keuzevrijheid. Ons standpunt is dat dit juist milieuvriendelijk gedrag stimuleert.” Dat geluid is opgevangen. Het wordt mogelijk om spuiten op het veld schoon te maken, mits dit ver genoeg van de slootkant gebeurt. Ook kan het reinigen op het erf gebeuren als er emissiebeperkende maatregelen worden getroffen, zoals bijvoorbeeld een biofilter. Dat bestaat uit een aantal bakken met een mengsel van potgrond, stro en perceelsgrond waar het spoelwater doorheen wordt geleid en waar de organische stof werkzame stoffen bindt en bacteriën en schimmels deze afbreken. Jammer genoeg is het voorstel van loonbedrijf Van der Ven niet gehonoreerd in het concept Activiteitenbesluit, vindt Steinbusch. Althans niet voor loonwerkers. Het ziet er wel naar uit dat akkerbouwers op een vaste strook hun spuitmachine mogen gaan reinigen. Dit verschil in behandeling vindt CUMELA vreemd en zal daarover zeker nog het gesprek aangaan. “Als het besef onder loonwerkers zoals Van der Ven leeft dat elke druppel in de sloot telt, geef hen dan meer vrijheid in de wijze waarop ze milieuvriendelijk willen handelen”, wil Steinbusch benadrukken. “We moeten voorkomen dat milieuwinst die is bereikt door het beperken van drift weer verloren gaat via emissies door puntlozingen.”

Maurice Steinbusch: “Meer keuzevrijheid stimuleert juist milieuvriendelijk gedrag.”

in beeld

Boomgaardspuit

De GPS aangestuurde 3-rijige Munckhof boomgaardspuit is sinds dit voorjaar ingezet voor de gewasbescherming op het bedrijf Vogelaar Fruitcultures BV te Krabbendijke. De boomgaardspuit bevalt Martijn Vogelaar goed. Door de GPS gaat de boomgaardspuit precies aan het begin van de rij aan en aan het einde van de rij uit. Hierdoor komt het gewasbeschermingsmiddel op de plek waar het terecht moet komen en vindt er minder emissie plaats naar sloot en omgeving. Ook heeft de GPS voordelen voor het werk van de trekkerchauffeur. Hij hoeft zich niet meer bezig te houden met het op tijd aan- en uitzetten van de spuit en kan zijn aandacht geheel richten op het uit- en indraaien.

Syngenta Crop Protection

“Zorgvuldig omgaan met gewasbescherming gaat iedereen aan”

Telen met toekomst heeft van het woord duurzaamheid een begrip gemaakt. Dat zegt Jan Bouwman, technisch manager bij Syngenta Crop Protection. “Het is nu aan de sector om het verder op te pakken en te continueren.”

De bijdrage van Syngenta is een nog betere begeleiding bij de inzet van haar gewasbeschermingsmiddelen.

Hoe kijkt Syngenta aan tegen duurzaamheid?

“Het vermarkten van middelen is voor ons één ding, maar we willen ook dat boeren ze verantwoord inzetten: op het juiste moment en na andere maatregelen te hebben genomen. Ook moeten boeren zich bewust zijn van mogelijke neven-effecten. We moeten voorkomen dat het middel ergens terecht komt waar dat ongewenst is. Het is in het belang van onszelf, de handel en praktijk.”

Sinds wanneer heeft Syngenta dit inzicht?

“We zijn altijd al met duurzaamheid bezig geweest. We willen geen gedoe met middelen en negatieve aandacht. Dat werkt uiteindelijk alleen maar tegen ons. Het verschil met voorheen is wel, dat we de begeleiding van onze producten een tandje hoger zetten. We praten er meer over.”

Wat vertellen jullie dan?

“De toelating van middelen behouden en nieuwe toegelaten krijgen, wordt moeilijker. Als waterschappen telkens normoverschrijdingen in het oppervlaktewater vinden of er door onze middelen bijensterfte optreedt, kan de overheid zeggen: dit middel

kun je niet in handen van boeren en tuinders geven. We trekken het terug. Dat is voor ons niet prettig, maar de praktijk kan dat al helemaal niet hebben. Helemaal niet wanneer er geen alternatief middel voorhanden is. Door onzorgvuldige inzet kunnen enkelingen de bedrijfsvoering van de hele sector op het spel zetten.”

Hoe draagt Syngenta bij aan een zorgvuldige inzet?

“Door heel zorgvuldig etiketten op te stellen. Etiketten moeten gebruikers erop attenderen dat ze rekening moeten houden met het milieu en wat ze daarvoor moeten doen.”

Maar Syngenta staat er niet bij als middelen worden toegepast.

“Dat is zo, maar sinds kort hebben we een stewardship team om nog meer nadruk te leggen op productbegeleiding. Dit team houdt zich bezig met een goede begeleiding van onze producten in de praktijk. Zaken als een goede spuittechniek, emissiebeperking en strikt naleven van etiketvoorschriften vallen hieronder. Met name onze buitendienst zal bij de distributie van onze middelen hierop meer nadruk leggen.”

Jan Bouwman: “Het is nu aan de sector om het verder op te pakken en te continueren.”

Hebben jullie ook rechtstreeks contact met de praktijk?

“Ja, via onze proefvelden bij boeren. Ook nemen we deel aan projecten zoals de pilot maïscasus van Telen met toekomst: het project om met loonwerkers in twee maïsgebieden te werken aan bewustwording en gedragsverandering om emissie van middelen naar het oppervlaktewater te voorkomen. We hopen dat het

niet bij deze gebieden blijft, maar dat overal loonwerkers en boeren het belang van zorgvuldig handelen oppakken.”

Wat is de waarde van Telen met toekomst?

“Door Telen met toekomst is duurzaam niet slechts een woord meer; het is een begrip geworden. Het is jammer dat het einde van Telen met

toekomst in zicht is. Juist nu iedereen het heeft over duurzaamheid en zorgvuldige toepassing. Geen toekomst zonder duurzame toekomst. Ik hoop daarom dat de sector het thema zelf oppakt en continueert.”

Op www.telenmettoekomst.nl vindt u een uitgebreidere versie van het interview met Jan Bouwman.

de ondernemer

Goed voor het milieu en goed voor de portemonnee

Duurzaam telen is niet alleen goed voor het milieu. Het levert ook geld op. Dat is de visie van boomkweker Hans de Swart. Samen met zijn medewerkers zoekt de ondernemer voortdurend naar mogelijkheden om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Sinds eind vorig jaar heeft zijn bedrijf Milieukeur.

Wie het erf van Mart van Dijk Boomkwekerijen BV oprijdt in het Noord-Limburgse Swolgen ziet het meteen; dit bedrijf onderneemt duurzaam. De tekst staat samen met het logo van Milieukeur op een nieuw bord vooraan de weg. De boomkwekerij met ruim 28 hectare vollegrondsteelt en 6 hectare containerteelt is sinds eind 2009 gecertificeerd om Milieukeur te voeren en is daarmee de eerste boomkwekerij in Limburg met dit keurmerk (zie kader). "Omdat we altijd al met duurzaamheid bezig waren, was het voor ons een relatief kleine stap om het keurmerk te behalen", vertelt eigenaar Hans de Swart. Hoewel achter op de kwekerij de heftrucks heen en weer rijden met boxpallets met boomkwekerijproducten en

De Swart het eigenlijk te druk heeft met de afzet, maakt hij toch even tijd om te vertellen waarom hij zo actief bezig is met duurzaamheid. "Wij streven er naar zo min mogelijk gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen te gebruiken. We zien dat eigenlijk als een soort van wedstrijd. Voortdurend kijken we of we dingen op een duurzame manier kunnen doen. Dit is goed voor het milieu, maar scheelt ook geld."

Good Practices

Op de schuur hangt een bord van het Praktijknetwerk Telen met toekomst. Mart van Dijk Boomkwekerijen BV was één van de deelnemers in de periode 2004 tot 2007. Het is daarom niet verwonderlijk dat op het bedrijf verschillende Good Practices

Hans de Swart: "Omdat we altijd al met duurzaamheid bezig waren, was het voor ons een relatief kleine stap om het keurmerk te behalen."

worden toegepast zoals mechanische onkruidbestrijding, groenbemesters tegen aaltjes en het gebruik van milieu-effectenkaarten. "Als we moe-

ten spuiten, kiezen we zo veel mogelijk voor gewasbeschermingsmiddelen met een lage milieubelasting." Verder heeft het bedrijf ervaring met de toepassing van lage doseringen bij onkruidbestrijding. "We gebruiken zo'n zestig tot zeventig procent van wat normaal is en besparen dus kosten." Ook wordt er op het bedrijf gericht bijgemest aan de hand van bemestingsmonsters. "Omdat we compost gebruiken en groenbemesters telen, hoeven we dikwijls geen extra stikstof te strooien. Dit bespaart tijd en geld."

Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid worden op de voet gevolgd. Zo heeft De Swart afgelopen jaar deelgenomen aan een project om de bestrijding van beukenbladluis te verbeteren. Hij kreeg dan waarschuwingsberichten via SMS. Door op het juiste moment te spuiten, waren minder bespuitingen nodig. Ook is de Swart zeer geïnteresseerd in het gebruik van compost en compostthee. Ervaringen hiermee worden uitgewisseld binnen de vereniging

Duurzame Boomkwekers Nederland. "We proberen voortdurend scherp te zijn op nieuwe mogelijkheden", vertelt De Swart. Zo heeft het Limburgse bedrijf dit jaar geïnvesteerd in GPS op de tractor. Door met GPS te planten ontstaan mooie rechte rijen waardoor de mechanische onkruidbestrijding nog dichter bij de plant kan worden uitgevoerd. "Verder moeten we nog eens gaan kijken bij een slateler hier in de buurt die ook heel nauwkeurig met GPS tussen de planten kan schoffelen. Misschien is dat iets voor bij onze gestekte rozen." De boomkweker ziet deze ontwikkelingen niet alleen als kans om het middelengebruik nog verder terug te dringen, maar ook als een kwestie van voorbereid zijn op de toekomst. "Je weet nooit hoe het loopt met toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen. Als bepaalde onkruidmiddelen eruit gaan, moet je zorgen dat je klaar staat met een andere methode."

Overheid gaat voor duurzame groeninkoop

Duurzaam telen leverde Mart van Dijk Boomkwekerijen BV tot nu toe nog niet veel voordeel op qua afzet, maar Hans de Swart verwacht dat daar verandering in gaat komen. De overheid heeft begin vorig jaar namelijk concrete doelstellingen geformuleerd voor duurzame groeninkoop. De rijksoverheid heeft als ambitie om bij 100 procent van haar inkopen duurzaamheid mee te nemen. Voor provincies en waterschappen is dit 50 procent. De gemeenten streven naar 75 procent in 2010 en naar 100 procent in 2015. Om inkopers handvatten te geven voor het duurzaam inkopen van groen heeft SenterNovem criteria opgesteld. Deze hebben betrekking op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen.

Sinds de inkoopcriteria voor duurzame groeninkoop bekend zijn, is de belangstelling voor Milieukeur sterk toegenomen onder boomkwekerijbedrijven. Milieukeurbedrijven voldoen aan de inkoopcriteria. De vereniging van Duurzame Boomkwekers Nederland die telen volgens de eisen van Milieukeur, telt inmiddels 40 bedrijven, een verdubbeling ten opzichte van vorig jaar.

Mart van Dijk Boomkwekerijen BV is sinds eind 2009 gecertificeerd voor Milieukeur om zo in te spelen op de overheids-eisen. Veertig procent van de producten is namelijk direct of indirect bestemd voor de institutionele markt zoals grootgroenverzoeken die de planten gebruiken voor bijvoorbeeld de aanleg van plantsoenen. Zestig procent van zijn producten zijn voor de export. De Swart lacht: "Tot dusver heb ik pas één partij onder Milieukeur verkocht." Dat mag echter niet de motivatie zijn. Je eigen motivatie om duurzaam te telen is veel belangrijker. Ik geloof erin dat het goed komt. Duurzame groeninkoop staat overal op de agenda. Dus we moeten gewoon nog wat geduld hebben." **Meer info: www.duurzamebomen.nl en www.martvandijk.nl**

Landelijke stakeholderdag: de sleutels tot succes

Telen met toekomst houdt eind van het jaar op. Tegen die achtergrond organiseerde het project 11 oktober jongstleden een landelijke dag met de belanghebbenden uit de gewasbeschermingswereld die zich in de afgelopen jaren onderscheiden hebben door zich in te zetten voor de noodzakelijke verduurzaming.

Volgens Telen met toekomst hangt het met name van de inzet van deze belanghebbenden af hoe en in welke mate activiteiten verder doorgezet kunnen worden in de toekomst. Deze landelijke dag markeerde de overdracht van het stokje van Telen met toekomst aan de betrokkenen. Het project zelf stopt immers.

Hans Alders, procesregisseur van het convenant gewasbescherming, opende de dag met een videobood-

schap waarin hij benadrukte dat een convenant dat zulke veranderingen tot stand wil brengen, zoals het Convenant gewasbescherming, first movers nodig heeft, mensen die de leiding nemen, die zich uitgedaagd voelen. Waarna hij de aanwezigen dankte voor het oppakken van die rol. Alders benadrukte dat met Telen met toekomst het convenant een uitwerking gekregen heeft op de werkvloer, in de regio's, in de sectoren. "Het is heel erg van belang dat de organi-

saties elkaar op landelijk nivo ontmoeten, maar het werk moet altijd worden gedaan op het bedrijf, in de regio, in de sectoren en in Telen met toekomst wordt die verbinding heel pragmatisch gemaakt."

Frank Wijnands, projectleider van Telen met toekomst gaf aan de dag een motto mee dat hij ontleende aan een uitspraak van Herman Wijffels: "Er is geen andere toekomst dan een duurzame toekomst". Duurzaamheid is geen keuze op zich maar een verantwoordelijkheid naar de toekomst. Uitgangspunt voor ons handelen, aldus Wijffels. Wijnands: "De zoektocht hoe duurzaamheid in de dagelijkse praktijk er uit kan en zal zien, is echter een lastige. Hoe breng je duurzaamheid in lijn met de andere bedrijfsbelangen van betrokkenen, hoe creëer je perspectief voor win/win, dat is nog niet zo eenvoudig, maar wel noodzakelijk om belanghebbenden echt in beweging te krijgen." Hij keek terug op de ervaringen van de afgelopen periode: "In de afgelopen jaren is duurzaamheid bespreekbaar geworden en kunnen partijen elkaar daar steeds meer op aanspreken. Om tot integrale oplossingen te komen hebben alle partijen elkaar nodig. Iedereen heeft een stukje van de sleutel in handen. Wat we geleerd hebben is dat het bij elkaar brengen

van alle vaak uiteenlopende partijen en belangen rond de tafel leidt tot nieuwe en verrassende coalities en activiteiten."

Mede daarom was een groot gedeelte van de dag gewijd aan ronde tafelgesprekken tussen de verschillende belanghebbenden, over hun initiatieven, over de successen, over wat ze geleerd hebben. Maar ook over wat hun bezighoudt naar de toekomst en waar ze op willen inzetten. In de ochtend werden de geleerde lessen gedeeld, waarbij opvallend veel overeenstemming bestond over de kritische succesfactoren voor effectieve activiteiten die bijdragen aan de gewenste verduurzaming: Betrek alle belanghebbenden bij het bespreken van de knelpunten en de uitdagingen. De verschillende kijk op de wereld is verfrissend en brengt nieuwe ideeën. Draag gezamenlijk verantwoordelijkheid voor doel en uitvoering. Hoe concreter het probleem, hoe duidelijker de belangen, hoe gemakkelijker het is om belanghebbenden aan tafel te krijgen en aan oplossingen te werken. Zoek naar drempelverlagende oplossingen voor ondernemers die ook passen bij andere partijen. Maak probleem en oplossingen herkenbaar voor ondernemers; kom met lokale voorbeelden. Daarmee vergroot je de kans op succesvolle verspreiding van mogelijke oplossingen.

Nieuwe initiatieven en nieuwe activiteiten zullen opkomen en hun plaats vinden, zo sloot Frank Wijnands de dag af, waarbij iedereen zijn voordeel kan doen met wat er in de afgelopen periode is geleerd.

Over Telen met toekomst

Telen met toekomst werkt aan duurzame oplossingen voor gewasbescherming en bemesting in de plantaardige sectoren. Nieuwe kennis wordt ontwikkeld en bestaande kennis praktijkrijp gemaakt. Samen met landbouworganisaties, adviseurs, handelaren in en producenten van gewasbeschermingsmiddelen, waterschappen en andere partijen brengt *Telen met toekomst* haalbare en effectieve technieken onder de aandacht van telers en loonwerkers. *Telen met toekomst* wordt uitgevoerd door Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (van Wageningen UR), Wageningen UR Glastuinbouw en DLV Plant in opdracht van het ministerie van EL&I.

Meer informatie

Thijmen Huiskamp
0320 - 29 11 11 of
thijmen.huiskamp@wur.nl

Tekst Ria Dubbeldam, Wilco Dorresteijn en Marry van den Top

Fotografie Melchert Meijer zu Schlochtern, eve-photography.nl, Caroline van Assche (NFO) en Telen met toekomst

Redactie, Coördinatie en Vormgeving Communication Services, Wageningen UR

Drukwerk Rikken Print, Gendt

De 'Faas' voor Henk Bouman

Henk Bouman, beleidsmedewerker bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier ontving 11 oktober De Rob Faasen Wisseltrofee. De prijs werd uitgereikt door Ellen Beerling, de vorige prijsdrager. Beerling had de prijs in het voorjaar van 2009 ontvangen voor het Polderproject de Woudse Droogmakerij. 'De Faas' is een wisseltrofee voor onderscheidende activiteit op het gebied van waterkwaliteit en gewasbeschermingsmiddelen.

Bouman onderscheidde zich de afgelopen jaren door samenwerking te zoeken en de dialoog aan te gaan met de agrarische sector, met als doel het voorkomen en oplossen van waterkwaliteitsknelpunten. Door zijn veelvuldig optreden voor studiegroepen van telers en op spuitlicentiebijeenkomsten van de gewasbeschermingsmiddelenhandel heeft hij de waterkwaliteitsproblematiek in Noord-Holland bespreekbaar weten te maken. Daarnaast zocht hij actief de samenwerking met diverse partijen om oplossingen te zoeken voor waterkwaliteitsknelpunten met oog voor de belangen van de afzonderlijke partijen. Bouman heeft bewezen dat je met deze werkwijze successen kunt boeken in de aanpak van emissievraagstukken.

